

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสือภาพประกอบคำคล้องจองเสริมสร้างทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. แนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทักษะทางภาษา
3. หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง
 - 3.1 ความหมาย
 - 3.2 ประเภท
 - 3.3 ลักษณะของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ
 - 3.4 คุณค่าของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรสถานศึกษา

แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

กรมวิชาการ (2546) กำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้จัดทำขึ้นโดยยึดแนวคิดและหลักการ จัด การศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กพัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงใน เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือ ทฤษฎี พัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ด้านนิยทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่า เด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่น อย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยเหลือตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อย่างตนเอง ดังนั้นแนวคิด เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของ แต่ละบุคคลในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจาก ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาส คิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระอบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึด แนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็ก จะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเล่นเด็กมีโอกาสนี้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และ แสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่น จึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัย อยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่า วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อ การเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุขสืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดปรัชญาการศึกษาให้ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ทราบถึงแนวคิด หลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของตน และนำสู่การปฏิบัติ ให้เด็กปฐมวัยมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในจุดหมายของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรม เลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของ เด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และ ความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนา ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคมหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยการจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็ก จะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และ เด็ก พิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขใน ปัจจุบันมิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียดมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการ อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความ สำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้ เด็ก ทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็น ผู้สนับสนุนชี้แนะและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ได้ อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัด การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการ บูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้ หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัด ประสบการณ์ ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของ หลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธี การสังเกตเป็นส่วน ใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกต พัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูล จากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิด การเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการ วางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสาร กับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้ อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็ก แต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็ก จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กต้องยอมรับและ ร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ร่วมกันดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่า แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ชี้ให้เห็นว่าเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่น อย่างมีจุดหมาย หมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับ วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็ก แต่ละคน และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดต่างๆ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จึงกำหนดสาระสำคัญและโครงสร้างของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้น ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)

หลักการ

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของ หลักสูตรให้เข้าใจเพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็ก อายุ3-5ปีจะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู ควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้ง เด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้วยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการ ผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มี โอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคมโดยความร่วมมือ จากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่ง เสริม กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุม เด็กปฐมวัยทุกประเภท
- 2 . ยึดหลักการเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่让孩子สามารถดำรงชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือ ระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัยเด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจ คุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพหรือช่วยเหลือเด็กได้ทันทั่วถึง ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามความเหมาะสม ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมี พัฒนาการเต็มตามศักยภาพ คุณลักษณะตามวัยซึ่งเกิด ในเด็กวัย 3-5 ปีที่นำเสนอต่อไปนี้มีส่วน

ที่นำมาจาก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และส่วนที่ค้นคว้าเพิ่มให้ ซึ่งผู้สอนสามารถศึกษาจาก แหล่งเรียนรู้อื่นๆเพิ่มเติมได้อีก

คุณลักษณะตามวัย

อายุ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
พัฒนาการ			
1.ด้านร่างกาย 1.1 กล้ามเนื้อใหญ่	-รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยแขนทั้งสอง -เดินขึ้นลงบันไดได้ด้วยตนเอง -กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ -วิ่งตามลำพังได้	-รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสองข้าง -เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ -กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ -วิ่งและหยุดได้คล่อง	-รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้ด้วยสองมือ -เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว -กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง -วิ่งได้รวดเร็วและหยุดได้ทันที
1.2 กล้ามเนื้อเล็ก	-ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดได้ -เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ -ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้	-ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงที่กำหนดให้ -เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ -ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้	-ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นโค้งตามที่กำหนดได้ -เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ -ใช้เชือกร้อยวัสดุตามแบบได้ -ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ดึงกระดุมเสื้อ ผูกเชือก รongเท้า ฯลฯ
1.3 สุขภาพอนามัย	-มีรูปร่างแข็งแรงสมบูรณ์ มีน้ำหนักส่วนสูงและมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์	-มีรูปร่างแข็งแรงสมบูรณ์ มีน้ำหนักส่วนสูงและมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์	-มีรูปร่างแข็งแรงสมบูรณ์ มีน้ำหนักส่วนสูงและมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์

คุณลักษณะตามวัย(ต่อ)

อายุ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
พัฒนาการ 2.ด้านอารมณ์ จิตใจ 2.1การแสดงออกด้านอารมณ์	- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้คำชม - แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก	-ชอบท้าทายผู้ใหญ่ - เริ่มควบคุมอารมณ์ได้บางขณะ	-รักครู/ผู้สอน - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีเหตุผล
2.2ความรู้สึกลึก ที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น	-เริ่มรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง -เริ่มรู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบ สนใจ	- รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง -รู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบ สนใจ -เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น	- รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย -รู้จักเลือกเล่น ทำงานตามที่ตนชอบ สนใจ และทำได้ - รู้จักชื่นชมในความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
2.3คุณธรรม และจริยธรรม	-เริ่มแสดงความรักเพื่อน และ สัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นเมื่อไม่พอใจ - เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็นของตนและ สิ่งใดเป็นของผู้อื่น - เริ่มรู้จักเก็บของเล่น - เริ่มรู้จักการรอคอย - เริ่มตัดสินใจในเรื่องง่ายๆได้	-แสดงความรักเพื่อน และ สัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน - ไม่แย่งหรือหยิบของของผู้อื่นมา เป็นของตน - รู้จักเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักการรอคอยอย่างเหมาะสม กับวัย - รู้จักการตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น	-แสดงความรักเด็กที่เล็กกว่าและ สัตว์ต่างๆ - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่น เสียใจ - ไม่หยิบของของผู้อื่นมาเป็นของตน - รู้จักจัดเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักการรอคอยและเข้าแถวตาม ลำดับก่อนหลัง - รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆและ ขอมรับผลที่เกิดขึ้น

คุณลักษณะตามวัย(ต่อ)

อายุ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
พัฒนาการ 3. ด้านสังคม 3.1 การช่วยเหลือตนเอง	- ล้างมือได้ - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง - เริ่มรู้จักใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม	- แต่งตัวได้ - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกเลอะเทอะ - รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำห้องส้วม	- เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้ และแต่งตัวได้ - ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการรับประทานอาหารได้ - ทำความสะอาดร่างกายได้
3.2 การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมี คุณธรรม จริยธรรม	- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ ต่างคนต่างเล่น) - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง - เริ่มปฏิบัติตามกฎ กติกาง่าย ๆ - รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย	- เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ - เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น - ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน - มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	- เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ - รู้จักการให้และการรับ - ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา - ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
3.3 การอนุรักษ์ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม	- เริ่มรู้จักแสดงความเคารพ - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - ไม่ทำลายสิ่งของ เครื่องใช้	- รู้จักแสดงความเคารพ - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน	- แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับ โอกาส - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - ช่วยดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมรอบตัว

คุณลักษณะตามวัย(ต่อ)

อายุ พัฒนาการ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
4.ด้านสติปัญญา	-ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆได้ - บอกชื่อของตนเองได้ - รู้จักใช้คำถาม “อะไร” - จิตเขียนเส้นอย่างอิสระได้ - จับคู่สีต่าง ๆ ได้ - ประมาณ 3-4 สี -ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - จำแนกสิ่งต่างๆด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า - อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว - วาดภาพตามความพอใจของตน - สนทนาได้ตอบ / เล่าเรื่องด้วย ประโยคสั้น ๆ ได้ - เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวต่างๆ - เรียนรู้จากการสังเกต และ เลียนแบบผู้อื่น	-ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อ เนื่องได้ -บอกชื่อ นามสกุลของตนเองได้ -ชอบถาม “ทำไม” - เขียนภาพและสัญลักษณ์ตามความต้องการของตนเองได้ - ชี้และบอกสีได้ - ประมาณ 4-6 สี -พูดเกี่ยวกับ “เมื่อวานนี้” “วันนี้” “พรุ่งนี้” - จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ - สำรวจและทดลองเล่นกับของเล่น หรือสิ่งของต่าง ๆ ตามความคิดของตนได้ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ ของตนได้ - เล่านิทานหรือเรื่องราวตาม จินตนาการได้ - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการได้ - เรียนรู้จากการสังเกต ฟังด้วย ตนเอง	- ฟังแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดได้ -บอกชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ของ ตนเองได้ -ชอบถาม “ทำไม” “อย่างไร” “ที่ไหน” - เขียนชื่อ นามสกุลของตนเองตาม แบบได้ -บอกและจำแนกสีต่างๆ ได้ -บอกเวลา “เมื่อวานนี้” “วันนี้” “พรุ่งนี้” -จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัส ทั้งห้าได้ดี -ใช้สิ่งของรอบๆตัว เป็นสิ่งสมมติในการเล่น / เล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ ของตนได้ - เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ตนคิดหรือเรื่อง ราวตาม จินตนาการได้ - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการได้

คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญๆของเด็กปฐมวัยที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องตระหนัก เพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะสำคัญที่เด่นแตกต่างกันไป ถ้าผู้สอนไม่เข้าใจยอม ทำให้การพัฒนาเด็กไม่เกิดผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ อาทิ เด็ก 3 ขวบชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดสื่อ วัสดุให้เด็กวัยนี้ต้องมีเพียงพอที่จะสนองความต้องการ ไม่เกิดการรอคอยนาน จนเกิน ไป หรือเด็ก 3 ขวบต้องการการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่เพิ่มขึ้น เนื่องจากร่างกายอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาทางกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เริ่มรู้จักใช้พลัง สามารถควบคุมร่างกายได้ การจัดกิจกรรมสามล้อให้เด็ก 3 ขวบได้ขี่เล่นจึงเหมาะสมกับวัย หรือเด็ก 4 ขวบชอบทำท่ายูโยใหญ่ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและควรให้เด็กได้รับรู้เรื่องขอบเขตและวินัยในการเล่นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นพัฒนาการเด็กทุกด้านจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฏิบัติ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจึงกำหนด โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี	
	อายุ 3-5 ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	* ด้านร่างกาย * ด้านอารมณ์และจิตใจ * ด้านสังคม * ด้านสติปัญญา	* เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก * เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก * ธรรมชาติรอบตัว * สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก
ระยะเวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและรับการศึกษา	

1. การจัดชั้นหรือกลุ่มเด็ก ให้ยึดอายุเด็กเป็นหลักและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปตาม หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เช่น กลุ่มเด็กที่มีอายุ 3 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 1 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 4 ปี อาจเรียกชื่ออนุบาล 2 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 5 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 3 หรือเด็กเล็ก ฯลฯ

2. ระยะเวลาเรียนใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

3. สาระการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-5ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางใน การจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัด ในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยรวมทั้ง ต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.1 ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวอย่างไร และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนด ไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของ พื้นที่ ระยะ ผ่านประสบการณ์สำคัญการบรรจุและเทออก ดังนั้นผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้ เด็กเล่น บรรจุทราย/น้ำลงในภาชนะหรือถ่ายเททราย/น้ำออกจากภาชนะต่างๆ ขณะเล่นทราย เล่นน้ำเด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกมีการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของผู้ใหญ่และเด็กอื่น ฯลฯ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญจะยึดประสบการณ์สำคัญเป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับสังเกตพัฒนาการเด็ก แปลการกระทำของเด็ก ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสื่อ และช่วย วางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

3.1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็น การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแล สุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านร่างกาย)	ตัวอย่างกิจกรรม
การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่	
* การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และ การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่	เช่น ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและ แขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้าอยู่กับที่ ฯลฯ เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควมม้า ก้าวกระโดด เคลื่อนที่ไปข้างหน้า-ข้างหลัง ข้างซ้าย-ข้างขวา ฯลฯ
*การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์	เช่น เคลื่อนไหวพร้อมเชือกผ้าแพร ฯลฯ ตามจินตนาการหรือ ตามคำบรรยายของผู้สอน ฯลฯ
* การเล่นเครื่องเล่นสนาม	เช่น เล่นปีนป่ายเครื่องเล่น จักรยานสามล้อ ฯลฯ
การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก	
*การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส	เช่น ร้อยลูกปัด ต่อภาพตัดต่อ ฯลฯ
*การเขียนภาพและการเล่นกับสี	เช่น เขียนภาพด้วยสีเทียนสีน้ำเป่าสีทับสี ฯลฯ
*การปั้นและประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ	เช่น ปั้น ดินเหนียวดินน้ำมันประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
*การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน	เช่น เล่นทราย น้ำ ต่อก้อนไม้/บล็อก/พลาสติก สร้างสรรค์ ฯลฯ

การรักษาสุขภาพ	
*การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย	เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ทำความสะอาด หลังจาก เข้าห้องน้ำ ห้องส้วม รับประทานอาหารกลาง วันที่ครบห้าหมู่ การนอนกลางวัน เล่นอิสระ เล่น เครื่องเล่นสนาม ดูแลรักษา ความสะอาดของของเล่น ฯลฯ
การรักษาความปลอดภัย	
*การรักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นใน กิจกรรมประจำวัน	เช่น เล่นเครื่องเล่นที่ถูกวิธี การระวังรักษาดนขณะ เจ็บป่วยเป็น ไข้หวัด ฯ

3.1.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้ เด็ก ได้
แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส ได้พัฒนา คุณธรรมจริยธรรม
สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆ ดังนี้

ประสพการณ์สำคัญ(ด้านอารมณ์ จิตใจ)	ตัวอย่างกิจกรรม
ดนตรี	
* การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี	เช่น ทำตามจังหวะเสียงดนตรี ฯลฯ
*การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ	เช่น เล่นเครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
* การร้องเพลง	เช่น ร้องเพลงผัก ผลไม้ เพลงแปรงฟัน ฯลฯ
สุนทรียภาพ	
*การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม	เช่น เขียนภาพตามความคิดสร้างสรรค์ แสดงความ คิดเห็นต่อผลงานศิลปะ ฯลฯ
*การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และ เรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ	เช่น ฟัง/เล่าเรื่องราว/เหตุการณ์สนุกสนานต่างๆและ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ
การเล่น	
*การเล่นอิสระ	เช่น เล่นอิสระตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นอิสระ กลางแจ้ง ฯลฯ
*การเล่น รายบุคคลการเล่นเป็นกลุ่ม	เช่น ทำศิลปะเป็นรายบุคคล ศิลปะแบบร่วมมือ เล่น เสรี เล่นอิสระในมุมเล่นเป็นรายบุคคลหรือ กลุ่มย่อย ฯลฯ

*การเล่น ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	เช่น เล่นตามมุมเล่นในห้องเรียนเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ
คุณธรรมจริยธรรม	
*การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ	เช่น ไปทำบุญที่วัด มัสยิด โบสถ์ ฯลฯ

3.1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ฯลฯ ดังนี้

ประสพการณ์สำคัญ(ด้านสังคม)	ตัวอย่างกิจกรรม
การเรียนรู้ทางสังคม	
* การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง	เช่น แต่งตัว ล้างมือ รับประทานอาหาร ฯลฯ
*การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	เช่น แบ่งกลุ่ม2-4คนร่วมกันประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
* การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ	เช่น วางแผนเลือกทำกิจกรรมศิลปะ ทำงานศิลปะตามที่ วางแผนไว้ ฯลฯ
*การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น	เช่น เลือกทำกิจกรรมศิลปะตามความสนใจ เลือกมุมเล่นตามความสนใจของตน ฯลฯ
*การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพ ความคิดเห็นของผู้อื่น	เช่น สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น/รับฟังความคิดเห็นของเด็กอื่น ฯลฯ
*การแก้ปัญหาในการเล่น	เช่น เล่นเกมการศึกษา แก้ปัญหา/ข้อขัดแย้งขณะเล่น อีสรกับเด็กอื่น ฯลฯ
*การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย	เช่น รดน้ำดำหัว ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ ฯลฯ

3.1.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็น การสนับสนุนให้เด็ก ได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบ จำนวน มิติ สัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) และเวลา ดังนี้

ประสพการณ์สำคัญ(ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
การคิด	
* การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น	เช่น ชิมรสผลไม้ สัมผัสผิววัตถุเรียบ-ขรุขระ ฯลฯ
*การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ	เช่น เคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางสัตว์ชนิดต่างๆ บุคคลที่ชอบเลียนเสียงสัตว์ ฯลฯ
* การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับ สิ่งของหรือสถานที่จริง	เช่น ใช้น้ำบล็อกก่อสร้างเป็นสวนสัตว์หลังจากไป ทักนะ ศึกษาที่สวนสัตว์ ปั่นดินเป็นตัวสัตว์ต่างๆ ฯลฯ
*การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน	เช่น เขียนภาพ ระบายสี ปั่นดินน้ำมัน ฯลฯ
*การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ	เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์โดย ใช้วัสดุประกอบ ฯลฯ
การใช้ภาษา	
*การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด	เช่น ให้เด็กพูดแสดงความรู้สึกความคิดเห็นความ เข้าใจในสิ่งต่างๆ ฯลฯ
*การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสพการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง	เช่น ให้เด็กเล่น/ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฯลฯ
*การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความ สัม พันธ์ของสิ่งต่างๆ	เช่น ให้เด็กอธิบายสิ่งต่างๆที่ตนสนใจหรือสิ่งที่คิด ฯลฯ
*การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน	เช่น ฟังนิทาน/เรื่องราวต่างๆ/คำคล้องจอง/คำกลอน ฯลฯ
*การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสพการณ์ที่ สื่อ ความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้าย ตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อ ตนเอง	เช่น เขียนภาพ เขียนชื่อตนเอง เขียนบัตรอวยพร เขียน ภาพนิทาน/เรื่องนิทาน ฯลฯ
*การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสพการณ์ที่ สื่อ ความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์ จาก หนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ	เช่น อ่านนิทาน อ่านป้ายและสัญลักษณ์ที่เด็กสนใจ อ่านนิทานให้เพื่อนฟัง ฯลฯ

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม(ต่อ)
การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ	
* การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ	เช่น สำรวจวัตถุสิ่งของต่างๆและสนทนาเกี่ยวกับลักษณะ ของวัตถุสิ่งของนั้นๆ เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งต่างๆที่สนใจ และสนทนาร่วมกัน ฯลฯ
*การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม	เช่น จับคู่ความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ จำแนกชนิด ของผัก/ผลไม้/เครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ
* การเปรียบเทียบ	เช่น ใช้วัตถุของจริงเปรียบเทียบยาว-สั้น ฯลฯ
*การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ	เช่น เรียงลำดับขนาดลูกบอล เรียงลำดับดินสอ ฯลฯ
*การคาดคะเนสิ่งต่างๆ	เช่น คาดคะเนชื่อเรื่องนิทาน ฯลฯ
*การตั้งสมมติฐาน	เช่น ตั้งสมมติฐานก่อนทดลอง จม-ลอย ฯลฯ
*การทดลองสิ่งต่างๆ	เช่น จม-ลอย แม่เหล็กกับวัตถุต่างๆ หนัก -เบา การปลูกพืช ฯลฯ
*การสืบค้นข้อมูล	เช่น ให้เด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์บุคคล ต่างๆ ฯลฯ
*การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย	เช่น ให้เด็กสำรวจก้อนไม้รูปทรงต่างๆและนำมาก่อสร้าง เป็นเก้าอี้ โต๊ะ โทรศัพท์หรือสิ่งต่างๆ ฯลฯ
จำนวน	
*การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน	เช่น จัดสื่อวัสดุของจริงให้เด็กเปรียบเทียบจำนวนประกอบอาหาร ชั่ง ตวงส่วนผสม ฯลฯ
*การนับสิ่งต่าง ๆ	เช่น นับจาน/ชามนับ ถ้วยน้ำรวบรวมสิ่ง ต่างๆและนับจำนวน ฯลฯ
*การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง	เช่น จับคู่ถ้วยกับจานรอง ซ้อนกับช้อนแผ่น รองปั้นกับดิน ฯลฯ
*การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ	เช่น จัดสื่ออุปกรณ์ให้เด็กเล่นนับจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ฯลฯ

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม(ต่อ)
มิติสัมพันธ์(พื้นที่/ระยะ)	
* การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุ และ การเทออก	เช่น เล่นทราย-น้ำ ก่อสร้างบล็อก ฯลฯ
*การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมอง ที่ต่าง ๆ กัน	เช่น ให้เด็กเล่นปีนป่ายเครื่องเล่นสนามลอคูโมงก์ และ สนทนากับ เด็กเกี่ยวกับพื้นที่/ระยะจากมุมมองต่าง ฯลฯ
* การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กัน	เช่น สำรวจสิ่งต่างๆที่คุ้นเคยและอธิบายตำแหน่งที่อยู่ของสิ่งนั้นๆ ฯลฯ
*การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคน และสิ่งต่างๆ	เช่น เล่นสำรวจสถานที่ที่คุ้นเคยและอธิบายถึงทิศทางระยะทางของสถานที่นั้นๆ ฯลฯ
*การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ	เช่น ให้เด็กเขียนภาพด้วยสีเทียนสีน้ำดูหนังสือภาพกับ เด็ก ฯลฯ
เวลา	
* การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ	เช่น เคลื่อนไหวเร็ว-ช้าและหยุดตามจังหวะสัญญาณทดลองขี่จักรยานสามล้อและหยุดตามสัญญาณ ฯลฯ
*การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ	เช่น เชื่อมโยงระยะเวลากับการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆ ทบทวนกิจวัตรประจำวันที่ทำ ฯลฯ
*การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง	เช่น ให้เด็กทำกิจกรรมประจำวันตามลำดับอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ ฯลฯ
*การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู	เช่น สังเกตอากาศแต่ละวัน สนทนาเกี่ยวกับสภาพอากาศ ฯลฯ

3.2 สารที่ควรเรียนรู้ สารในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียดทั้งนี้ เพื่อ ประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริง ของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสารที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการ จัดประสบการณ์ต่างๆให้ง่ายต่อการ เรียนรู้ทั้งนี้มิได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำ สารการเรียนรู้นั้นๆมาจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ สารที่ควรเรียนรู้ยังใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาให้ เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สารที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราว เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก ดังนี้

3.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็ก ควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตาของตน รู้จักอวัยวะต่างๆ และวิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดีเรียนรู้ที่จะเล่นและ ทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และ แสดงมารยาทที่ดี ทั้งนี้เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองแล้ว เด็กควรจะเกิดแนวคิดดังนี้

ฉันมีชื่อตั้งแต่เกิด ฉันมีเสียง รูปร่างหน้าตาไม่เหมือนใคร ฉันภูมิใจที่เป็นตัวฉันเอง เป็นคนไทยที่ดี มีมารยาท มีวินัย รู้จักแบ่งปัน ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร ฯลฯ

ฉันมีอวัยวะต่างๆเช่น ตา หู จมูก ปาก ขา มือ ผม นิ้วมือ นิ้วเท้า ฯลฯ และ ฉันรู้จักวิธีรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขภาพดี

ฉันต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย และพักผ่อน เพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโต

ฉันเรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นเมื่อทำงาน เล่นคนเดียว และเล่นกับผู้อื่น

ฉันอาจรู้สึกดีใจ เสียใจ โกรธ เหนื่อย หรืออื่น ๆ แต่ฉันเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดี และเมื่อฉันแสดงความคิดเห็น หรือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเอง แสดงว่าฉันมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดของฉันเป็นสิ่งสำคัญ แต่คนอื่นก็มีความคิดที่ดีเหมือน ฉันเช่นกัน

3.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จัก และรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือ มีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วเด็กควรเกิด แนวคิด ดังนี้

ทุกคนในครอบครัวของฉันเป็นบุคคลสำคัญ ต้องการที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรค รวมทั้งต้องการความรัก ความเอื้ออาทร ช่วยดูแลซึ่งกันและกัน ช่วยกัน ทำงานและปฏิบัติตามข้อตกลงภายในครอบครัว ฉันต้องเคารพ เชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัว ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ครอบครัวของฉันมีวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเกิดของบุคคลใน ครอบครัว วันทำบุญบ้าน ฯลฯ ฉันภูมิใจในครอบครัวของฉัน

สถานศึกษาของฉันมีชื่อ เป็นสถานที่ที่เด็กๆมาทำกิจกรรมร่วมกันและ ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย สถานศึกษาของฉันมีคนอยู่ร่วมกันหลายคน ทุกคนมีหน้าที่ รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยกันรักษาความสะอาดและทรัพย์สินของสถานศึกษา ส่วนครูรักฉัน และเอาใจใส่ดูแลเด็กทุกคน เวลาทำกิจกรรมฉันและเพื่อนจะช่วยกันคิด ช่วยกันทำ รับฟังความคิดเห็น และรับรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกัน

ท้องถิ่นของฉันมีสถานที่ บุคคล แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ สำคัญคนในท้องถิ่นที่ฉันอาศัยอยู่มีอาชีพที่หลากหลาย เช่น ครู แพทย์ ทหาร ตำรวจ ช่างนา ช่างสวน พ่อค้า แม่ค้า ฯลฯ ท้องถิ่นของฉันมีวันสำคัญของตนเอง ซึ่งจะมีการปฏิบัติกิจกรรมที่ แตกต่างกันไป

ฉันเป็นคนไทย มีวันสำคัญของชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ มี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง ฉันและเพื่อนนับถือศาสนา หรือมีความเชื่อที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ฉันภูมิใจที่ฉันเป็นคนไทย

3.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้รู้จักสิ่งมีชีวิตที่เป็นต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติเช่น ฤดูกาลกลางวัน กลางคืน ฯลฯ แนวคิดที่ควรให้เกิดหลังจากเด็กเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว มีดังนี้

ธรรมชาติรอบตัวนั้นมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตต้องการ อากาศ แสงแดด น้ำและอาหารเพื่อเจริญเติบโต สิ่งมีชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับลักษณะอากาศ ฤดูกาล และยังคงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สำหรับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น น้ำ หิน ดิน ทราช ฯลฯ มีรูปร่าง สี ประโยชน์ และโทษต่างกัน

ลักษณะอากาศรอบตัวแต่ละวันอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้ บางครั้ง ค้นหาลักษณะอากาศได้จากสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น เมฆ ท้องฟ้า ลม ฯลฯ ในเวลากลางวันเป็น

ช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนดวงอาทิตย์ตก คนส่วนใหญ่จะตื่นและทำงาน ส่วนคนไปโรงเรียน หรือ เล่นเวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ตกจนดวงอาทิตย์ขึ้น คนและคนส่วนใหญ่จะนอน พักผ่อนตอนกลางคืน

สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติรอบตัวฉัน เช่น ต้นไม้ สัตว์ น้ำ หิน ดิน ทราช อากาศ ฯลฯ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตต้องได้รับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้าง ขึ้น รอบๆตัวฉัน เช่น บ้านอยู่อาศัย ถนนหนทาง สวนสาธารณะ สถานที่ต่าง ๆ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ใช้ ประโยชน์ร่วมกัน ทุกคนรวมทั้งฉันช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาธรรมชาติสมบัติโดยไม่ทำลายและบำรุงรักษาให้ดีขึ้นได้

3.2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็ก ควรจะได้รู้จักสิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก ทั้งนี้เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วเด็กควรเกิดแนวคิดดังนี้

สิ่งต่างๆรอบตัวฉันส่วนใหญ่มีสี ยกเว้นกระจกใส พลาสติกใส น้ำบริสุทธิ์ อากาศบริสุทธิ์ ฉันเห็นสีต่างๆ ด้วยตา แสงสว่างช่วยให้ฉันมองเห็นสี สีมีอยู่ทุกหน ทุกแห่งที่ฉันสามารถเห็น ตามดอกไม้ เสื้อผ้า อาหาร รถยนต์ และอื่น ๆ สีที่ฉันเห็นมีชื่อเรียก ต่างๆกัน เช่น แดง เหลือง น้ำเงิน ฯลฯ สีแต่ละสีทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน สีบางสีสามารถใช้ เป็นสัญญาณ หรือสัญลักษณ์สื่อสารกันได้

สิ่งต่าง ๆ รอบตัวฉันมีชื่อ ลักษณะต่าง ๆ กัน สามารถแบ่งตามประเภท ชนิด ขนาด สี รูปร่าง พื้นผิว วัสดุ รูปเรขาคณิต ฯลฯ

การนับสิ่งต่าง ๆ ทำให้ฉันรู้จำนวนสิ่งของ และจำนวนนับนั้นเพิ่มหรือ ลดได้ ฉันเปรียบเทียบสิ่งของต่างๆ ตามขนาด จำนวน น้ำหนัก และจัดเรียงลำดับสิ่งของต่าง ๆ ตามขนาด ตำแหน่ง ลักษณะที่ตั้งได้

คนเราใช้ตัวเลขในชีวิตประจำวัน เช่น โทรศัพท์ บ้านเลขที่ ฯลฯ ฉันรวบรวมข้อมูลง่าย ๆ นำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยนำเสนอด้วยรูป ภาพ แผนภูมิแผนผัง แผนที่ ฯลฯ

สิ่งที่ช่วยฉันในการชั่ง ตวง วัด มีหลายอย่าง เช่น เครื่องชั่ง ไม้บรรทัด สายวัด ถ้วยตวง ช้อนตวง เข็มนาฬิกา สิ่งของอื่น ๆ บางอย่างฉันอาจใช้การคาดคะเนหรือ กะประมาณ

เครื่องมือเครื่องใช้มีหลายชนิดและหลายประเภท เช่น เครื่องใช้ในการ ทำสวน การก่อสร้าง เครื่องใช้ภายในบ้าน ฯลฯ คนเราใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆช่วยอำนวยความสะดวก ในการทำ งาน แต่ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในเวลาใช้เพราะอาจเกิดอันตรายและเกิด

ความเสียหายได้ถ้าใช้ผิดวิธีหรือใช้ผิดประเภท เมื่อใช้แล้วควรทำความสะอาด และเก็บเข้าที่ให้ เรียบร้อย

ฉันเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งได้ด้วยการเดินหรือใช้ยานพาหนะ พาหนะบางอย่างที่ฉันเห็นเคลื่อนที่ได้โดยใช้เครื่องยนต์ ลม ไฟฟ้า หรือคนเป็นผู้ทำให้เคลื่อนที่ คนเราเดินทางหรือขนส่งได้ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ พาหนะที่ใช้เดินทาง เช่น รถยนต์ รถเมล์ รถไฟ เครื่องบิน เรือ ฯลฯ ผู้ขับจะต้องได้รับใบอนุญาตขับและทำตามกฎจราจรเพื่อความปลอดภัยของทุกคน และฉันต้องเดินบนทางเท้า ข้ามถนนตรงทางม้าลาย สะพานลอย หรือ ตรงที่มีสัญญาณไฟ เพื่อความปลอดภัยและต้องระมัดระวังเวลาข้าม

ฉันติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆได้หลายวิธี เช่น โดยการไปมาหาสู่ โทรศัพท์โทรเลข จดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ และฉันทราบข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ รอบตัวด้วยการสนทนา ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือ หนังสือเป็นสื่อในการ ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกไปยังผู้อ่าน ถ้าฉันชอบอ่านหนังสือ ฉันก็จะมีความรู้ ความคิด มากขึ้น ฉันใช้ภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน

แนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทักษะทางภาษา

ทักษะด้านภาษา

ทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยประกอบด้วยทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กมักใช้ภาษาพูดในการสื่อความหมายเสียเป็นส่วนใหญ่ซึ่งทักษะการพูด ก็ต้องอาศัยทักษะการฟังมาก่อน เด็กจึงจะพูดสื่อความหมายได้ แต่ทักษะการอ่าน การเขียน การพูดก็จำเป็นต้องได้รับหารฝึกฝนซ้ำเพิ่มเติมอีกมาก จึงจะสามารถใช้ภาษาได้ดี ดังนั้นจึงได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้ดังนี้

วรารักษ์ รักวิจัย (2533 : 44-45) ได้กล่าวถึงทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไว้ดังนี้

การฟัง เป็นการฝึกเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรี เพื่อเตรียมให้พร้อมในการฟังเรื่องราวต่างๆ และสามารถถ่ายทอดได้เป็นประโยคที่เหมาะสม รวมถึงมีมารยาทในการฟังและสมาธิในการฟัง

การพูด เป็นการฝึกให้เด็กมีทักษะในการพูดสื่อความหมายให้เข้าใจและสามารถพูดเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจได้ รวมทั้งการใช้ภาษาและถ้อยคำที่สุภาพ มีมารยาทในการพูด ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด ตลอดจนการพูดที่ใช้น้ำเสียงธรรมชาติ สามารถบอกชื่ออธิบาย และแยกแยะความแตกต่างของสิ่งของที่อยู่รอบๆตัว โดยสามารถตอบคำถาม เล่าข่าว การสนทนา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแนะนำ ทักทาย สัมภาษณ์อธิบายเล่านิทานได้

การอ่าน เป็นการฝึกให้เด็กพร้อมในการอ่าน การวาดสายตาจากซ้ายไปขวา การอ่านตัวหนังสือ คำ (อ่านจากภาพ) อ่านเรื่องราวจากภาพได้

การเขียน เป็นการฝึกกล้ามเนื้อมือให้เด็กมีความพร้อมในการเขียนสามารถบังคับกล้ามเนื้อได้ตามต้องการ

แนวทางการจัดกิจกรรมทักษะทางภาษา

มอร์ริสัน (Morrison, อ้างอิงใน สิริมาศ แก้วเจริญวงศ์. 2541; 21-22) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็ก ไว้ดังนี้

1. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารพฤติกรรมของเด็กทารก เช่น การยิ้ม การส่งเสียงอ้อแอ้ และการเปล่งเสียงต่างๆ
2. การสนทนาช่วยสร้างกรอบของพัฒนาการทางภาษา
3. พูดกับเด็กทารกด้วยเสียงที่นุ่มนวล จริงใจ สบตากับเด็กบ่อยๆ แม้ว่าเด็กจะไม่พูดกับเรา
4. เรียกชื่อเด็กเมื่อต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้ใช้ชื่อในการสนทนาและรู้จักชื่อตัวเอง
5. ใช้วิถีทางที่หลากหลายในการกระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาประกอบด้วย การเล่านิทาน การร้องเพลง การฟังเทปบันทึกเพลง เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเด็กคนอื่นๆ ด้วย
6. สนับสนุนเด็กได้พูดกับเด็กและผู้ใหญ่คนอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร
7. ช่วยให้ได้พูดคุยในหลายๆ สถานการณ์ โดยพาเด็กไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อเด็กจะได้ภาษากับบุคคลที่หลากหลาย วิธีการนี้จะทำให้เด็กเกิดแนวคิดและเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องใช้ภาษา
8. ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาในวิถีทางที่แตกต่างกัน เช่น ในการถามคำถาม บอกความรู้สึก อธิบายถึงสิ่งต่างๆ
9. ส่งเสริมให้เด็ก ได้มีประสบการณ์ในการที่จะรู้การใช้ภาษาที่เป็นคำแนะนำและคำสั่ง
10. ควรสนทนากับเด็กว่าเขาต้องการทำอะไรและเขาควรทำอย่างไร เด็กจะเรียนรู้ภาษาโดยผ่านข้อมูลย้อนกลับ เช่น การถาม การตอบคำถาม และพูดวิจารณ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่าเด็กมีความตั้งใจและรู้ว่าเขาทำอะไร

แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทางภาษาเพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มีความสัมพันธ์สัมพันธ์กันและเกิดประสบการณ์ทางภาษาที่ดีขึ้นนั้น ครูผู้สอนควนได้ศึกษาแนวคิดและเทคนิคเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทางภาษาซึ่งกรมวิชาการ (2540 : 123-125) เสนอไว้ดังนี้

1. ครูเป็นผู้มีบทบาทในการสร้างเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาของเด็ก ครูควรมีเทคนิค ดังนี้
 - 1.1 ไม่วิพากษ์วิจารณ์การใช้ภาษาของเด็กจนเด็กหมดกำลังใจ
 - 1.2 ชื่นชมต่อความพยายามในการใช้ภาษา
 - 1.3 ไม่ละเลยคำถามของเด็ก พยายามตอบทุกคำถามด้วยภาษาที่เด็กเข้าใจ
 - 1.4 ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กต้องการไม่มีการขู่ขู่ให้เรียนรู้
2. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการฟัง พูด อ่านและเขียน
 - 2.1 อ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างสนุกสนานอยู่เสมอ
 - 2.2 ขณะเล่านิทานควรถามคำถามให้เด็กคาดคะเนเรื่องราว

2.3 ชี้นำขณะที่อ่าน เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการมองและได้ยินเสียงที่ครูอ่าน ช่วยให้เด็กเข้าใจทิศทางของการอ่าน

3. การจัดกิจกรรมสื่อและสิ่งแวดล้อม

3.1 การเรียนรู้ทางภาษาเกิดจากการค้นพบด้วยตนเองมากกว่าการสอนจากครูโดยตรง ครูควรมีเทคนิค ดังนี้

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือนิทานที่ครูจะอ่านให้เด็กฟัง
- ให้เด็กมีโอกาสเลือกสิ่งที่จะอ่านและเขียนอย่างอิสระในสถานการณ์ที่มีการใช้ภาษาจริง เช่น อ่าน ป้ายต่างๆ ในโรงเรียน

3.2 สร้างสิ่งแวดล้อมที่มีตัวหนังสือที่มีความสมบูรณ์และสัมพันธ์กับตัวเด็กซึ่งควรมีเทคนิค ดังนี้

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้งชื่อ ป้ายคำขวัญ ป้ายคำเตือน ภายในโรงเรียน
- จัดมุมหนังสือที่น่าสนใจ จูงใจให้เด็กอยากเข้าไปเปิดอ่านและยืมไปอ่านที่บ้าน
- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำป้ายนิเทศ
- ให้เด็กมีประสบการณ์การอ่านสื่อหลายประการ เช่น นิทาน เพลง คำคล้องจอง ข้อความในสิ่งแวดล้อม
- หนังสือที่จัดไว้ให้เด็กเลือกอ่านควรมีลักษณะที่เด็กคาดคะเนเรื่องได้ คือ มีภาพ และข้อความสัมพันธ์กัน มีตัวหนังสือใหญ่และชัดเจน

หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพหรือหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

ความหมาย ของหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

มีผู้ให้ความหมายของหนังสือภาพไว้มากมาย ซึ่งผู้ดำเนินการศึกษาได้รวบรวม ดังนี้หนังสือภาพ ดังนี้

● หนังสือประกอบเรื่อง เป็นหนังสือที่เหมาะสมที่จะนำมาเล่าหรืออ่านให้เด็ก ๆ ฟัง โดยให้เด็กดูภาพประกอบไปด้วย ภาพจึงต้องมีขนาดใหญ่ ชัดเจนและตรงตามเนื้อเรื่อง ภาพและเรื่องควรอยู่หน้าเดียวกัน เด็กชอบภาพที่สามารถเล่าเรื่อง แก่เด็กได้ ซึ่งหมายถึงภาพที่เด็กดูแล้วเข้าใจเรื่องได้ชัดเจน ดังนั้นความสำคัญของเรื่องและภาพในหนังสือสำหรับเด็กจึงเท่าเทียมกันเรื่องที่ควรจัดทำเป็นหนังสือสำหรับเด็ก ได้แก่ เรื่องในครอบครัว ประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก เรื่องตลกขบขัน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านและเรื่องที่ทำให้ความรู้ (Sutherland and Arbuthnot, อ้างถึงใน นฤมล วุฒิปรีชา, 2544 : 7)

● หนังสือภาพ (Picture Books) เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กและเยาวชนมุ่งให้เพลิดเพลิน นิยมใช้ภาพในการนำเสนอเรื่อง มีเนื้อหาที่เป็นจำนวนคำน้อย(สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 7)

● จึงสรุปได้ว่า หนังสือภาพ หมายถึง หนังสือที่มีภาพเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินเรื่อง โดยที่ภาพจะสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เหมาะกับเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งยังอ่านหนังสือไม่ออกแต่เด็กจะได้รับความเพลิดเพลินจากการที่มีผู้ใหญ่อ่านให้ฟังหรือจากการอ่านเรื่องจากภาพด้วยตัวเอง

ความหมายของคำคล้องจอง

● คำคล้องจอง (Nursery Rhymes) คำคล้องจองหรือร้อยกรองสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของคำคล้องจองไว้ ดังนี้

● สุมนา พานิช (2531 : 100) คำคล้องจอง หมายถึงคำประพันธ์ อาจเป็นโคลงกลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่ายๆ เหมาะสมกับวัยของเด็กมีเนื้อหาสาระง่ายๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

ประเภทของหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

กณิกา สิมลาโคตร(2555) อ้างอิงจาก สมพร จารุณัญ (2542 : 12 – 21) ได้แบ่งหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพออกเป็น หลายประเภท ดังต่อไปนี้

1. หนังสือที่แสดงตัวเลขและจำนวนนับ หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน แสดงตัวเลข 1 ถึง 10 และจำนวนนับโดยมีภาพประกอบ เด็กจะได้รู้จักตัวเลข รู้จักสังเกต และเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวเลขรวมทั้งได้เรียนรู้ศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง กับ คน สัตว์ และสิ่งของ ซึ่งผู้เขียนมักจะนำมาแสดงแทนจำนวนนับของตัวเลขด้วย

2. หนังสือที่แสดงตัวอักษร หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน อาจจะเป็นหนังสือที่ แสดงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในภาษาไทยหรือแสดงตัวอักษร ของภาษาอังกฤษ เด็กจะมีโอกาสสังเกตเกี่ยวกับเครื่องหมายอันเป็นตัวอักษรรู้จักเปรียบเทียบเสียงกับ ตัวอักษรรู้จักคำศัพท์ที่ผู้ เขียนนำมาแสดงเป็นตัวอย่าง และเข้าใจความหมายของคำศัพท์จากการดู ภาพประกอบ

3. หนังสือของเล่น หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน และวัยเริ่มเรียนหนังสือประเภทนี้นอกจากจะผลิตด้วยกระดาษเหมือนหนังสือปกดีแล้วยังอาจจะผลิตขึ้นจากวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษแข็ง พลาสติก ฝ้าย เป็นต้น หนังสือประเภทนี้บางชนิดอาจจะแสดงภาพสาม มิติ ผู้อ่านหรือผู้ ฟังมักจะเพลิดเพลินกับการฟังเรื่อง และดูภาพที่สวยงาม และใช้จินตนาการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวกับภาพ บางชนิดอาจเป็นหนังสือที่ผู้อ่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ชักหรือดึงแถบกระดาษซึ่งจะทำให้ ภาพเคลื่อนไหวได้ หรือบางครั้งอาจมีการเล่นเกมเกี่ยวกับภาพและ ข้อความ เป็นต้น หนังสือที่สร้างขึ้นและผู้อ่านอาจจะเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ด้วยนี้อาจจะมีเนื้อหา หลากหลายส่วนใหญ่มุ่งให้ เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้ เรียนรู้ เรื่องราวและความคิด รวบรวมข้อคิดต่าง ๆ ส่งเสริมให้ เด็กในวัยก่อนเรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางการใช้ ภาษา ทางความคิด ทางบุคลิกภาพ และทางสังคม

4. หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอด หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เป็นหนังสืออีกประเภทหนึ่งที่พยายามแสดงความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมให้ เป็นรูปธรรม โดยการใช้ ภาพและเส้นช่วยทำความเข้าใจ เช่น หนังสือที่แสดงรูปทรงเรขาคณิต เพื่อให้ เด็กในวัยเยาว์เข้าใจเรื่องของเส้นตรง วงกลม

รูปทรงหลายเหลี่ยม หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี ขนาด ระยะทาง ทิศทาง แสดงสิ่งที่ตรงข้ามกัน เช่น มืด – สว่าง สกปรก – สะอาด เป็นระเบียบ – รกรุงรัง ข้างบน – ข้างล่าง ข้างนอก – ข้างใน เป็นต้น

5. หนังสือที่แสดงเกี่ยวกับคน สัตว์สิ่งของ และสถานที่หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน และวัยเริ่มเรียนเป็นหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพสวยงามเกี่ยวกับคน สัตว์สิ่งของ หรือสถานที่ พร้อมกับ คำศัพท์หรือ คำอธิบายสั้น ๆ แทนความหมายที่แสดงด้วยภาพ เช่น หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพแนะนำให้ รู้จักบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ เช่น ครู หมอ ตำรวจ แนะนำให้ รู้จักสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เช่น สุนัข แมว นก แนะนำให้ รู้จัก สิ่งของ เช่น ผลไม้ อวัยวะของร่างกาย ลักษณะภูมิประเทศ และแนะนำให้ รู้จัก สถานที่ที่เด็กอาจจะมีโอกาสไป เยี่ยมชม เช่น ชายทะเล ภูเขา เป็นต้น

6. หนังสือแสดงภาพโดยไม่มีตัวหนังสือ หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน ภาพที่ปรากฏในหนังสือประเภทนี้จะต้องสามารถสะท้อนเป็นเรื่องราวได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ เด็กได้ ใช้จินตนาการ ความคิด และความสามารถทางภาษา เล่าเรื่องจากภาพ อาจจะเป็นการเล่าปากเปล่าหรือเล่าด้วยการเขียน เป็นการส่งเสริมให้ เกิดการอภิปรายและตีความหมายจากภาพด้วย

7. หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพประเภทเรื่องอย่างง่าย (Easy – to Read Book) หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยเริ่มเรียน มีภาพเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่จะมีเรื่องราวที่มีเค้าโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ผู้เขียนจะต้องใช้ ภาษาด้วยความระมัดระวังเพื่อ เด็กในวัยเริ่มเรียนจะสามารถอ่านได้ ด้วยตนเอง หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพสำหรับเด็กวัยเริ่ม เรียนที่ผู้ เขียนไม่ระมัดระวังเลือกใช้ คำและประโยคที่เข้าใจได้ ง่าย ผู้ใหญ่อาจจะต้องอ่านให้ เด็กฟัง หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพประเภทนี้ควรจะมีสาระเรื่องราวที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เช่น เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องลึกลับ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ เรื่องเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องมหัศจรรย์ต่าง ๆ และเรื่องเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา เป็นต้นหนังสือคำคล้องจองประกอบ ภาพประกอบเรื่องอย่างง่ายนี้เหมาะสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาในช่วงต้นด้วยเพราะเด็กในวัยนี้ยัง อ่านหนังสือไม่คล่อง เรื่องที่แต่งสั้น ๆ และใช้ ภาษาง่าย ๆ จึงช่วยฝึกการอ่านได้ เป็นอย่างดี

8. หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพประกอบเรื่อง (Picture Storybook) หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นยกเว้นหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย ส่วนใหญ่จะเสนอเนื้อหาผ่านภาพ ภาพประกอบเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพที่ให้ ความรู้เกี่ยวกับ ความคิดรวบยอด การนับเลข การแนะนำให้ รู้จักตัวอักษร รวมทั้งหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ ที่ไม่มีตัวหนังสือเลย หนังสือเหล่านี้โดยปกติจะไม่มีเนื้อหาแต่งเป็นเรื่องที่มีเค้าโครงเรื่องติดต่อกัน แต่จะมีภาพที่สะท้อนเนื้อหาตามสาระสำคัญของหนังสือหรือตามลำดับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของหนังสือ เช่น ตามลำดับอักษร หรือตามลำดับตัวเลข เป็นต้น หนังสือคำคล้องจองประกอบ ภาพประกอบเรื่องจะมีเนื้อหาแต่งเป็นเรื่องราวตามเค้าโครงเรื่อง โดยมีภาพประกอบตามเนื้อเรื่องทุก ขั้นตอน ส่วน ใหญ่จะมีภาพประกอบเรื่องทุกหน้า ภาพประกอบและเรื่องที่แต่งจะมีความสัมพันธ์กัน และส่งเสริมกัน หนังสือประเภทนี้ ผู้อ่านจะได้ รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการ ความรู้ สึก และได้ แนวคิดเป็นคติสอนใจหนังสือ คำคล้องจองประกอบ ภาพประกอบเรื่องในลักษณะนี้ แตกต่างจากหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย ตรงที่ไม่

เจาะจงว่าต้องเป็น เรื่องที่มีเค้าโครงเรื่องสั้น ๆ และใช้ ภาษาง่ายเป็นพิเศษสำหรับผู้ อ่านในวัยเริ่มเรียน หรือ สำหรับผู้อ่านที่อ่านหนังสือไม่ค่อย

คุณค่าของหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง

หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทหนึ่ง

สมพร จารุณัฐ (2542 : 35 – 43) กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมไว้อธิบายได้ ดังนี้

1. พัฒนาการทางภาษา งานวรรณกรรมสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้ เป็นอย่างดี หากพ่อแม่หรือครูให้ เด็กได้ มีโอกาสดูหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ อ่านหนังสือคำ คล้องจองประกอบภาพประกอบเรื่องให้ เด็กฟังบ่อย ๆ การที่เด็กได้ คำนึงเกี่ยวกับคำ เสียง ความหมาย ได้ฝึกฝนการพูด รู้จักคำศัพท์ การใช้ ภาษาและรู้จักสังเกตรายละเอียดต่าง ๆ ของภาพ เด็กมักจะมี ความสามารถในการพูด ในการฟัง และมีความรู้ ในการใช้ คำศัพท์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และ คล่องแคล่ว รวมทั้งช่วงสังเกตและมีจินตนาการ การที่ครูหมั่น นำวรรณกรรมสำหรับเด็กมาอ่านให้ เด็กฟัง หรือให้ เด็กอ่านเอง แล้วตามด้วยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จะช่วยให้ เด็กได้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิด ช่วยส่งเสริมให้ เด็กมีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ในการสร้างจินตนาการ และพัฒนาความคิดได้ ได้อย่างยิ่ง

2. พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา วรรณกรรมมีบทบาทสำคัญต่อ พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา ด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านการสังเกตการใช้ หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพที่มีขนาดใหญ่สีสัน สะดุดตา มาให้ เด็กดูและกระตุ้นให้ สังเกตสิ่งที่ปรากฏในภาพจะทำให้ เด็กได้ พัฒนาความสามารถในการ สังเกต โดยพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ในภาพ

2.2 การใช้ หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ หนังสือคำคล้องจอง ประกอบภาพประกอบเรื่อง และหนังสือประเภทอื่น ๆ เป็นเครื่องมือให้ เด็กรู้ จักเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบความแตกต่างด้านขนาด รูปร่าง รูปทรง หรือวิวัฒนาการของสิ่งต่าง ๆ เปรียบเทียบ ลักษณะนิสัยของตัวละคร สถานที่และเหตุการณ์ เป็นต้น

2.3 การจัดกลุ่มหรือการจัดประเภท หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ ที่แสดงความคิดรวบยอดแสดงเกี่ยวกับสี รูปทรง ขนาด สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการจัดกลุ่มจัดประเภท หากเป็นหนังสือที่แสดงถึงสัตว์ประเภทต่าง ๆ ก็สามารถส่งเสริมให้ เด็กจัด ประเภทสัตว์ตามขนาดรูปร่าง ลักษณะที่อยู่อาศัย และตามอาหารที่กิน เป็นต้น การจัดลำดับ หนังสือประเภทบันเทิงคดี ที่ผู้แต่งเรียบเรียงเรื่องราวและ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับวัน เวลา เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง จะช่วยให้ เด็กเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดลำดับ

2.4 การสรุปความการให้ เด็กเล่าเรื่องที่ ได้ ฟังหรือได้ อ่านช่วยส่งเสริม ความสามารถในการสรุปความ

2.5 การนำความรู้ ไปใช้ เด็กควรได้ รับโอกาสให้ ลงมือปฏิบัติจริงหรือนำความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะบางอย่างไปใช้ ด้วย เช่น การวาดภาพ ลากเส้น ฯลฯ ภายหลังการดู หนังสือเกี่ยวกับรูปทรง

2.6 การวิพากษ์วิจารณ์การที่เด็กได้ มีโอกาสสนทนาอภิปรายเรื่องราว เหตุการณ์ ฯลฯ จากเรื่องที่อ่าน การได้ แสดงความคิดเห็นพร้อมกับอธิบายเหตุผล การที่พ่อแม่หรือ ครูใช้ คำถามกระตุ้นให้ เกิดการอภิปราย จะทำให้เด็กมีการพัฒนาความคิด วิพากษ์วิจารณ์

3. การพัฒนาบุคลิกภาพ การที่เด็กในวัยต่าง ๆ ได้ มีโอกาสอ่านวรรณกรรมจะได้ สัมผัสเรียนรู้ เกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ ปัญหาและอุปสรรค ความใฝ่ฝัน การต่อสู้ได้ เรียนรู้ ความทุกข์ความสุขของตัวเอง จะส่งผลให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ เข้าใจคนอื่น เข้าใจตนเอง นับถือตัวเองและรู้ จักที่จะยอมรับและนับถือผู้อื่น

4. พัฒนาการทางสังคม วรรณกรรมที่เด็กอ่าน ช่วยให้ เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ ของตนเองและสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ ที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพกับสมาชิกในครอบครัวเป็นอันดับแรก เรียนรู้ที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้ สึกของคนอื่น ยอมรับความคิดเห็นรู้จักบทบาทสำคัญของบุคคล ต่าง ๆ รวมทั้งบทบาทของตนเอง ในครอบครัวและชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มะลิวัลย์ อุ๋นอ่อนและ นพดล จันทรเพ็ญ (2554)ทำการศึกษาวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมคำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเปรียบเทียบทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็ก ปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมคำคล้องจองประกอบภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านผึ่ง (มรุสิทธิ์ประชาสรรค์) อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียนจำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมคำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 3 ชุด และแบบประเมินทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยมีลักษณะเป็นรูปภาพ เป็นแบบประเมินทักษะด้านการฟัง จำนวน 15 ข้อและแบบประเมินทักษะด้านการพูด จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ .32-.70 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .40-.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า ผลการวิจัยพบว่า 1)ชุดกิจกรรมคำคล้องจองประกอบภาพด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 88.33/85.59 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2)ทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมคำคล้องจองประกอบภาพสูงกว่าก่อนการจัด กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ธิดา อินทร์จำและ บัณฑิตา อินสมบัติ(2558)ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้คำคล้องจองที่มีต่อความสามารถ ด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้คำคล้องจอง (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็ก ปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้คำคล้องจอง (3) เพื่อเปรียบเทียบจำนวนเด็กปฐมวัยที่ ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้คำคล้องจองที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มกับ จำนวนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนวัดโพธิ์ศรี สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้จากการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ (1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้คำคล้องจอง

จง(2)แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูด ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดประสบการณ์กับกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลัง (One group pretest–posttest design) แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูล มา ข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการฟัง หลังสูงกว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ คำคล้องจองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูด หลังสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ คำคล้องจองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. จำนวนเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถด้านการฟังและการพูดผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มคิด เป็นร้อยละ 70 ของเด็กปฐมวัยทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คณัย ช้อนทอง (2558)ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์(1)จัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 กำหนดเกณฑ์ 80/80 (2) ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ (3) เปรียบเทียบทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองแสง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้อง ที่มีอายุระหว่าง 2-4ปี รวม 22 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 12 เล่ม และแบบประเมินทักษะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบประเมินแบบเลือกตอบ ชนิด 2 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.59 สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test (Dependent Samples)